

Лариса Миколаївна НАУМОВА

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри зовнішньоекономічної діяльності,
Херсонський національний технічний університет
ORCID: 0000-0002-1869-1976
E-mail: lnnaumova46@gmail.com

Олександр Борисович НАУМОВ

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту,
Херсонський національний технічний університет
ORCID: 0000-0003-4808-0241
E-mail: abnaumov75@gmail.com

Ольга Володимирівна НАУМОВА

здобувач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки,
Херсонський національний технічний університет
ORCID: 0000-0002-1646-6900
E-mail: ovnaumova86@gmail.com

ІНСТИТУЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ АКТИВІЗАЦІЇ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ У РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Наумова, Л. М. Інституційний інструментарій активізації іноземного інвестування у розвиток національного господарства [Текст] / Лариса Миколаївна Наумова, Олександр Борисович Наумов, Ольга Володимирівна Наумова // Український журнал прикладної економіки. – 2019. – Том 4. – № 3. – С. 77-85. – ISSN 2415-8453.

Анотація

Вступ. Залучення іноземних інвестицій в економіку країни має пріоритетне значення для її економічного розвитку і зміцнення незалежності. Україні необхідно сформулювати якісно нові шляхи та підходи розвитку міжнародної інвестиційної діяльності. Вони повинні ґрунтуватися на постійному дослідженні міжнародних інвестиційних процесів та їх взаємозв'язків.

Метою дослідження є оцінка сучасного стану, визначення умов, шляхів і механізмів залучення іноземних інвестицій в економіку країни.

Результати. Здійснено аналітичне дослідження обсягу та структури надходження іноземних інвестицій в економіку України. Визначено негативні явища у ході інвестиційного процесу, виявлено їх основні причини. Головна проблема – відсутність інноваційних інвестицій. Встановлено склад критеріїв оцінки ефективності інвестування. Виявлено чинники, що визначають привабливість та перспективи інвестування: макроекономічні; нормативно-правові; сприятливий вихід на ринок; відкритість економіки; податкова система; інфляційна стабільність; наявність ресурсів; політична стабільність. Встановлено склад ризиків інвестування: низькі темпи реформ; недостатній захист прав іноземних інвесторів; недосконалість законодавчої бази; корупція. Сформульовані рекомендації щодо активізації іноземного інвестування: надання законодавчих гарантій для інвесторів; дотримання законних прав інвесторів і врегулювання суперечок; стабілізація правового режиму; інформаційне забезпечення; стабілізація політичної ситуації тощо.

Висновки. Складні економічні умови не гарантують достатньо високу дохідність проектів для покриття пов'язаного з країною ризику. Для поліпшення інвестиційного клімату необхідно зменшити кількість офіційних процедур, їх вартість і час.

Ключові слова: іноземні інвестиції, національне господарство, ризику, державні гарантії, механізми.

Larisa NAUMOVA

Doctor of Economics, Professor, Professor of Department of Foreign Economic Activity
Kherson National Technical University

Oleksandr NAUMOV

Doctor of Economics, Professor, Professor of Department of Management Department
Kherson National Technical University

Olga NAUMOVA

Doctor of Economics, Professor, Professor of Department of Management Department
Kherson National Technical University

INSTITUTIONAL TOOLS FOR ENHANCING FOREIGN INVESTMENT IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

Abstract

Introduction. Attracting foreign investment in the country's economy is a priority for its economic development and strengthening independence. Ukraine needs to form qualitatively new ways and methods of developing international investment activity. They should be based on a continuous study of international investment processes and their relationships.

The purpose of the study is to assess the current state, determine the conditions, ways and mechanisms of attracting foreign investment in the country's economy.

Results. In the article we have done an analytical study of the volume and structure of foreign investment in the economy of Ukraine. The negative phenomenons in the investment process and their main causes were identified. The main problem is the lack of innovative investments. The composition of the criteria for evaluating the effectiveness of investment was determined. The factors which determine the attractiveness and prospects of investment were identified: macroeconomic; regulatory policy; favourable market entry; openness of the economy; tax system; inflationary stability; accessibility of resources; political stability. The composition of investment risks was determined: low rates of reform; insufficient protection of the rights of foreign investors; imperfection of the legislative base; corruption. Recommendations on increase of foreign investment were formulated: providing legislative guarantees for investors; observance the legal rights of investors and decision of the disputes; stabilization of the legal base; information support; stabilization of the political situation, etc.

Conclusions. Difficult economic conditions do not guarantee a sufficiently high profitability of projects to cover country-related risk. To improve the investment climate, it is necessary to reduce the number of formal procedures, their cost and time.

Key words: foreign investment, national economy, risks, state guarantees.

JEL classification: E22; F21; G24; O20

Вступ

Завдання залучення іноземних інвестицій в економіку країни має пріоритетне значення для її економічного розвитку і зміцнення незалежності. Іноземні інвестиції мають різні форми і національне походження. Взаємодія міжнародних інвестиційних потоків створює платформи, які зумовлюють позитивні результати в процесі

ISSN 2415-8453. Український журнал прикладної економіки. 2019 рік. Том 4. № 3.

інтернаціоналізації для всіх країн-учасників інвестиційного процесу, а деякі створюють ризиковані ситуації при впровадженні інвестицій. Тому іноземне інвестування повинне відбуватися у відповідності до визначених напрямків розвитку країни, що потребує використання сучасних методів дослідження формування й реалізації інвестиційних проектів і програм.

На нашу думку, в Україні повинні бути сформовані якісно нові шляхи та підходи щодо розвитку інтернаціоналізації інвестиційної діяльності, які передбачають постійне дослідження міжнародних інвестиційних процесів і їх взаємозв'язків.

Міжнародна інвестиційна діяльність в умовах інтернаціоналізації набуває якісно нового змісту. Трансформаційні процеси зовнішнього середовища постійно змінюють інвестиційний клімат, економічну й політичну системи країни, тому аспекти іноземних інвестицій в умовах змін є актуальними.

У вітчизняній та іноземній літературі проблемам розвитку іноземного інвестування присвячені наукові праці багатьох вітчизняних [1-4] та іноземних [5, 6] вчених. Не зважаючи на вагомий внесок дослідників у вирішення означених проблем, методичні й практичні питання залучення іноземних інвестицій у економіку країни залишаються все ще неповною мірою вивченими, а відповідні механізми – розробленими.

Мета дослідження

Метою дослідження є оцінка сучасного стану та визначення необхідних умов залучення іноземних інвестицій в економіку країни, визначення основних шляхів розвитку інвестиційних міжнародних зв'язків і формування власного бачення на фактори розвитку іноземного інвестування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прогрес інтернаціоналізації приніс розвинутих країнам чималі допоміжні можливості росту, але одночасно зіштовхнув їх із низкою економічних і політичних проблем. Економіка, як і інші сфери публічного життя, країн, які приймають участь в міжнародному поділі праці, й особливо провідних країн, у сучасному періоді переплелися настільки тісно, що будь-яке значне потрясіння в одній з країн обов'язково, хоча і в різному обсязі, вплине на інші країни. За таких умов внутрішні господарські комплекси країн становляться незахищеними від негативних зовнішніх впливів, а традиційні механізми державно-монополістичного регулювання економіки стають неефективними [7].

Інтернаціоналізація економіки дестабілізувала порівняно безконфліктний розвиток національних господарств у 50-60-ті роки ХХ століття. Це положення не могло не звернути увагу економічної думки, почалися успішні дослідження різних «теоретичних обґрунтувань» рецептів виходу із складного стану [8].

Особливу популярність в цьому зв'язку отримують концепції «відкритої економіки» і «глобального взаємозв'язку». Тобто, згідно традиційного погляду, для науки національне господарство є закритою автономною системою, тому необхідно змінювати пріоритети та передивлятися національні цінності [6].

Так, вчені-прихильники концепції «глобального взаємозв'язку» показують, що в сучасному світовому розвитку занадто сильно зростає значимість економічних факторів [9]. Економічні проблеми вийшли до рангу «високої політики», і у самому центрі економічної політики опинилися питання міжнародних відносин. Відповідно до даної концепції, взаємозалежність у сфері економіки, політики, інновацій, екології, науки і техніки зачіпає всі країни. Тому й у «наддержав» також немає вибору – вони не мають можливості ані відмовитися від зв'язків з іншими країнами, ані захистити себе від впливу інших країн. Лише мала частина сучасних проблем, яка стоїть перед кожною окремою країною, так і перед людством, може бути вирішена в рамках однієї країни тільки її власними зусиллями.

Тобто традиційне поняття і методи забезпечення національних інтересів не можуть служити основою формування політики держави – необхідна координація політик, спільне вирішення проблем, багатосторонні дії в масштабах усього світу. Без узгодження та взаємовигідного співробітництва подальший прогрес економіки країн неможливий.

В теперішній час важливо досліджувати взаємозв'язок міжнародних економічних проблем із внутрішньогосподарськими процесами, тому що прогрес інтернаціоналізації економіки, інновацій, науки і т.д. прибирає чітку грань між внутрішніми і зовнішніми, для кожної країни, факторами національного розвитку.

Такий зв'язок окремих елементів світового господарства все ж спонукає до об'єднання національних економічних систем на міжнародному рівні. На цій платформі формується і міжнародна інвестиційна діяльність, яку можна трактувати як одностороннє переміщення за кордон країни певної вартості фінансових ресурсів з метою отримання прибутку.

Трансформаційні процеси сучасного світового економічного процесу зайняли особливе місце в світовій економічній літературі і повинні мати обов'язкові практичні рішення відповідно його основних властивостей, швидкості та рівня доходів [5].

Сучасна теорія інвестування із урахуванням позитивних і негативних результатів іноземного інвестування переходить від кількісного до якісного фактору ефективності інвестицій. Сутність кількісного підходу може розглядатися в отриманні максимального доходу від потоку інвестицій, тобто це джерело капіталу та ресурсів для інтернаціоналізації виробництва. Наглядно це викуп сертифікатів, які дають можливість фірмам мати податкові пільги, кредитні субсидії, звільнення їх від податків незалежно від напряму діяльності, ризиків, ефективності, розміру і т.д.

В останній час вибір іноземних інвесторів повинен бути чітко пов'язаний з потребами національної економіки країни, що забезпечує якісно новий підхід, тому що не всі інвестиційні вливання позитивно впливають на економіку країни споживача. Якісний підхід пов'язаний із впровадженням високих технологій і розглядає інвестиції як джерело знань і інновацій. Такі інвестиції потребують меншого капіталу ніж трудомістке виробництво, але більше впливають на економіку держави в цілому. Варто не забувати, що слідом за новими технологіями в країну повертаються кваліфіковані працівники й підвищується попит і якість освіти. Тому країни-споживачі іноземних інвестицій повинні дуже ретельно проаналізувати якість вкладення капіталу та визначити спеціальні умови відкриття компаній на національному рівні. Це питання дискусійне.

Міжнародні інвестиційні ресурси як глобалізаційний аспект повинні приносити як нові можливості, так і нові виклики. Важливе розуміння того, як іноземні інвестиції впливають на економічний стан країни-споживача інвестицій, тому що не всі інвестиції сприяють розвитку країни. Країна має інтерес до інвестицій, які забезпечують стабільність економіки і збільшують зайнятість населення, стимулюють працівників підвищувати свій освітній рівень для забезпечення інноваційного розвитку держави.

Аналіз структури іноземних інвестицій, що спрямовуються в Україну дає підстави виокремити кілька основних інвесторів. Важливим зовнішнім інвестором в економіці країни залишаються країни ЄС (табл. 1).

Валова частка інвестицій припадає на Кіпр, який інвестує 28% коштів від загального обсягу прямих інвестицій та з Нідерландів (20%). Варто зазначити, що значна частка іноземних інвестицій в Україну припадає на кошти, що надходять з офшорів, і мають первинне походження з України. Основна частка іноземних інвесторів – це громадяни України, які зареєстрували підприємства за кордоном, адже внаслідок високого рівня корупції та значного інвестиційного ризику нерезиденти, які не мають

інсайдерів у політичному та бізнес-середовищі України, не наважуються вкладати кошти в економіку нашої держави.

Динаміку інвестицій слід вважати індикатором зміни рейтингу країни. Значна частина іноземних інвестицій була спрямована на придбання діючих виробників, їх розташування, реконструкцію й модернізацію. Інноваційного впровадження технологій не спостерігалось, оскільки цей механізм потребує більш значних вкладень.

Міжнародні інвестиції діють в Україні на основі інвестиційних угод, договорів. Інвестор, укладаючи договір, розраховує прибуток, рентабельність, планує ризики, обов'язково використовує різні методи страхування при вкладенні фінансових ресурсів, виявляє економічний рівень країни, можливість швидкого отримання капіталу. Для надійності вкладення часто використовують критерії:

- чистий приведений дохід при конкретних ризиках;
- показник періоду окупності інвестицій;
- рівень рентабельності інвестиційних вкладень при конкретних ризиках;
- мінімальний обсяг міжнародних вкладень;
- валютні ризики;
- ефективність податкового законодавства і пільги на податки та інші.

Таблиця 1. Надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України з інших країн, на початок року, млн. дол. США

Країни	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Структура у 2018
Усього	51 705,30	53 704,00	38 356,80	32 122,50	31 230,30	31 606,40	100,00
у тому числі:							
Австрія	2 476,90	2 314,00	1 351,50	1 152,60	1 099,90	1 038,80	3,29
Велика Британія	2 496,90	2 768,20	2 146,20	1 785,20	1 947,00	1 944,40	6,15
Нідерланди	8 727,60	9 007,50	6 887,30	6 090,30	6 028,40	6 395,00	20,23
Німеччина	4 496,30	2 908,40	2 110,60	1 604,90	1 564,20	1 682,90	5,32
Російська Федерація	3 040,50	3 525,90	1 620,50	343,8	813,6	797,2	2,52
Швейцарія	1 097,60	1 351,00	1 391,70	1 391,00	1 436,90	1 515,90	4,80
Кіпр	15 907,70	17 725,60	11 971,60	9 894,80	8 785,50	8 932,70	28,26
Віргінські Острови (Брит.)	1 888,20	2 275,90	1 988,30	1 715,00	1 682,30	1 358,40	4,30
Інші країни	11 573,60	11 827,50	8 889,10	8 144,90	7 872,50	7 941,10	25,12

При аналізі постають питання перспектив впровадження проектів по вкладенню ресурсів, тобто це:

- можливі додаткові продажі продукції при реалізації міжнародних інвестицій, яка обумовлена зростаючим попитом на продукцію чи послуги;
- конкурентні аспекти та можливі фінансові збитки для інвестора;
- роялті та комісійні, що обов'язково потрібно рахувати при вкладенні міжнародних інвестицій.

Опрацювання показників, з точки зору фінансів, дає змогу інвесторові приймати рішення про міжнародні інвестиції. Активний процес інтернаціоналізації потребує врахування макроекономічної ситуації взагалі. Основними критеріями тут повинні бути: стан і етапи розвитку країни-споживача; політичний стан; імідж країни; активність країни в міжнародній діяльності, в тому числі в інноваційній; мотивація країни в даному вкладенні коштів.

На ці та інші питання можливо дати відповідь із використанням міжнародного методу оцінки інвестиційних проектів – бізнес-планування. Гарантованість

обґрунтування доцільності інвестиційних проектів визначила міжнародна практика інвестування.

У сучасній економіці планування бізнесу із вкладенням міжнародних інвестицій є необхідним елементом менеджменту.

Бізнес-план надає інвесторові об'єктивну інформацію про ринки, конкурентів, ціни, кредитні ставки тощо. Маючи необхідну інформацію інвестор моделює свою діяльність з урахуванням вимог ринку, як побічне оновлення продукції, їх конкурентоспроможність, ризики впровадження інформаційних технологій, спроможність йти на розумний ризик і протистояти невдачам (тобто можливе додаткове фінансування), бачити витрати, які повинні бути мінімальні щоб пропонувати вигідні ціни, зберігаючи стабільний рівень збуту продукції. Важливо, що бізнес-план виключає прийняття помилкових рішень, пов'язаних з некомпетентністю виконавця, компенсує відсутність досвіду у конкретному бізнесі і оберігає від згубних помилок.

Різні підходи та механізми залучення іноземного капіталу визначають, що важливою передумовою розвитку інвестиційної діяльності, в тому числі на базі іноземного капіталу, є інвестиційний клімат держави, як сукупність факторів визначених привабливістю для інвестиційних вкладень. Найбільш вагомими є:

- макроекономічні – збалансованість політичних і фінансово-економічних інтернаціональних процесів;
- стимулююча нормативно-законодавча база;
- сприятливий вихід на ринок;
- відкритість економіки;
- податкова система;
- інфляційна стабільність;
- наявність ресурсів;
- стабільність політичної ситуації.

Привабливість України для іноземних інвесторів сьогодні визначається в основному двома групами факторів – ресурси та ринки збуту. Тобто необхідні заходи для покращення інвестиційного клімату країни.

Слід зазначити, що іноземні інвестиції можуть мати різну форму. Потрібно підтримувати та приваблювати інвестиції у виробничі, інноваційні проекти, інформаційні технології в напрямку розвитку методів управління в сучасних умовах, створення спільного підприємства, придбання прав на користування землею чи іншими природними ресурсами у формі надання позик, кредитів, безвідсоткового фінансування [10]. Необхідно, щоб процес інвестиційної зовнішньоекономічної діяльності тривав безперервно з перспективою постійної роботи по залученню нових джерел іноземних інвестицій, які обґрунтовано дають розвиток галузей, націлені на покращення економічного стану держави-донора інвестицій з метою злиття бізнесу.

Щодо інвестиційної привабливості України, слід визначити перелік сфер (рис. 1), що належать до найбільш перспективних для залучення інвестицій.

Основними ризиками, що стримують інвестування є, насамперед, низькі темпи реформ, недостатній захист прав іноземних інвесторів в Україні, недосконалість законодавчої бази, корупція.

Для потенційних інвесторів першочерговим у прийнятті рішення щодо інвестиційних вкладень є захист власних інтересів, належна підтримка з боку держави, а також мінімізація ризиків – фінансових, політичних, правових, екологічних та ін.

Використання інвестицій в якості генераторів ринку конкурентоспроможності, зайнятості, розповсюдження новітніх технологій, розширення експорту має бути вигідним і для країни-інвестора в для країни-донора. Інвестор може мати переваги інтернаціоналізації в формі входу на новий ринок, володіння сировинними ресурсами,

а також може можливість запобігти зайвих операційних витрат і витрат на виконання угоди.

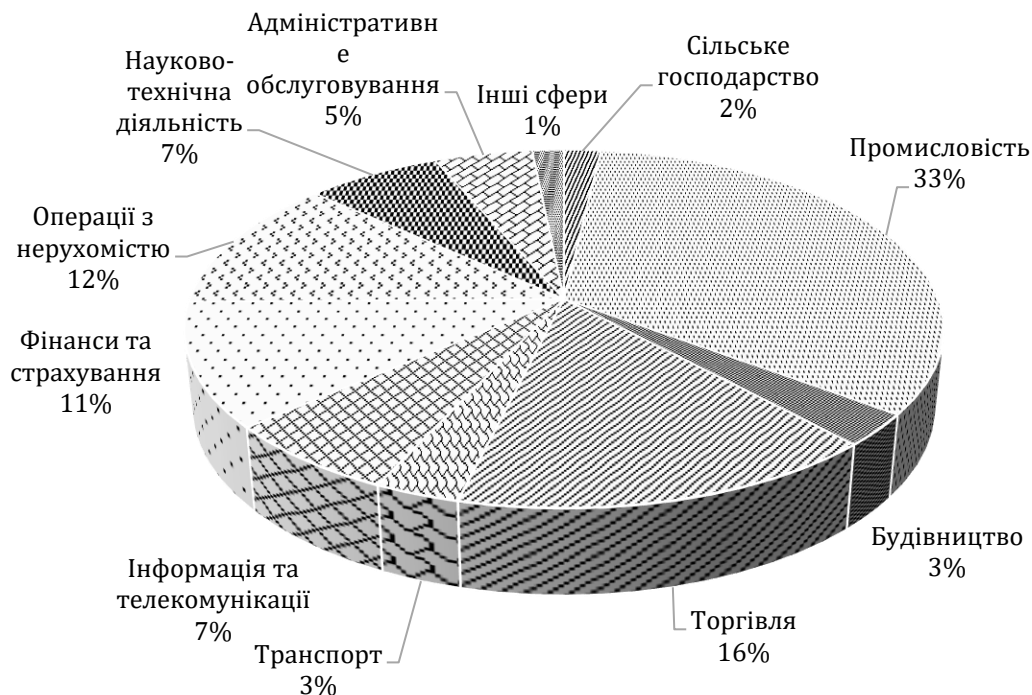

Рис. 1. Розподіл іноземних інвестицій за секторами економіки України у 2018 р., %

Ефективна інвестиційна привабливість формується регулюванням питань податків, фінансування інвестиційних вкладень. Вчені вважають [9, 11], що збільшення іноземного інвестування визначається удосконаленням законодавчих актів в сфері міжнародного та внутрішнього інвестування, розширенням гарантій юридичним суб'єктам, які займаються інвестуванням, виявленням потенційних реальних інноваційних проектів і програм.

Такі дії сприяють налагодженню стійких інвестиційних відносин між країнами завдяки письмовим контрактам або договорам, які пов'язані з державними інтересами та реалізуються при узгодженні з державними структурами. На практиці міжнародні контракти і угоди повинні стимулювати державний менеджмент по всіх етапах освоєння іноземних інвестицій, особливо інновацій. Для посилення інвестиційної активності іноземних держав необхідні дії на державному рівні за такими напрямками:

- надання законодавчих гарантій для інвесторів. В Україні механізм правових гарантій недостатньо відпрацьований;
- забезпечення достатньої кількості судових і виконавчих засобів для гарантування дотримання законних прав інвесторів та врегулювання суперечок;
- стабілізація правового режиму;
- формування набору норм і правил, сформульованих таким чином, щоб потенційні інвестори могли їх розуміти та мати уявлення про те, як ці правила будуть застосовуватися стосовно до їх діяльності;
- створення єдиного підходу до забезпечення зарубіжних інвесторів інформацією про чинне законодавство, що регулює іноземні інвестиції;
- стабілізація політичної ситуації в країні;
- подолання високого політичного ризику інвестування в Україну;

Висновки та перспективи подальших розвідок

Складні економічні умови не гарантують достатньо високу дохідність проектів для покриття пов'язаного з країною ризику. Для поліпшення інвестиційного клімату

необхідно зменшити кількість офіційних процедур, їх вартість і час. Зокрема це стосується отримання дозволу на будівництво, дозволу на використання земель і конструкцій, діяльності різних інспекцій до і під час будівництва, підключення до комунальних мереж та інше.

З одного боку Україна приваблює інвесторів своїми можливостями і ресурсами, а з іншого має недосконалу податкову систему, правову базу, корумпованість, високий політичний ризик, низьку підприємницьку культуру тощо. Щоб зробити економічне середовище України більш привабливим потрібно окреслити цю низку проблем інвестування і негайно їх вирішувати.

Список літератури

1. Балабанов В. С., Дудин М. Н. *Инновационный менеджмент*. Москва: Элит, 2014. 282 с.
2. Болотна О. В., Ларіна Т. Ф. Проблеми підвищення конкурентоспроможності промислового сектору в Україні: роль держави. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2013. Вип. 9 (1). С. 72–76.
3. Гаман Н. Государственная поддержка финансирования инноваций. *Экономика Украины*. 2004. №8. С. 44–49.
4. Шевченко А. В. Пріоритети та інструменти державної промислової політики в забезпеченні відновлення зростання реального сектора економіки України. *Бізнес Інформ*. 2016. № 1. С. 72–76.
5. Fabio G. S. The Applicability of Human Rights Law in International Investment Disputes, *ICSID Review – Foreign Investment Law Journal*, siz005, <https://doi.org/10.1093/icsidreview/siz005>
6. Jack J. C. Procedural Issues in International Investment Arbitration, *ICSID Review – Foreign Investment Law Journal*, siz014, <https://doi.org/10.1093/icsidreview/siz014>
7. Стадник В. В. Структурно-технологічне трансформування промислового сектора економіки України: проблеми і перспективи в контексті євроінтеграційних процесів. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 4(2). С. 86–91.
8. Мазаракі А. А., Мельник Т. М. Регуляторна політика у сфері зовнішньої торгівлі: монографія. Київ: КНТЕУ, 2010. 469 с.
9. Гужва І. Ю. Механізми активізації участі вітчизняних експортерів у глобальних ланцюгах доданої вартості. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. №6 (169). С. 208–213.
10. Ковтун О. А. Державна промислова політика як складова процесу модернізації реального сектора економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 6. С. 87–92.
11. Воротін В. Є. Модифікація промислового сектору України як об'єкту державного управління: теоретичні питання. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2013. Вип. 1(2). С. 43–48.

Reference

1. Balabanov, V. S. (2014). *Innovatsionnyiy menedzhment*. [Innovative management].ELIT. Moscow. Russia.
2. Bolotna, O. V. and Larina, T. F. (2013). «Problems of increasing the competitiveness of the industrial sector in Ukraine: the role of the state». *Aktual'ni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*. no. 9 (1), pp. 72-76.
3. Gaman, N. (2004). «Government support for innovation financing». *Jekonomika Ukrainy*. no. 8, pp. 44-49.

-
4. Shevchenko, A. V. (2016). «Priorities and instruments of the state industrial policy in ensuring the growth of the real sector of the Ukrainian economy». *Biznes Inform.* no. 1, pp. 72-76.
 5. Fabio, G. S. The Applicability of Human Rights Law in International Investment Disputes, *ICSID Review – Foreign Investment Law Journal*, siz005, <https://doi.org/10.1093/icsidreview/siz005>
 6. Jack, J. C. Procedural Issues in International Investment Arbitration, *ICSID Review – Foreign Investment Law Journal*, siz014, <https://doi.org/10.1093/icsidreview/siz014>
 7. Stadnyk, V. V. (2015). «Structural and technological transformation of the industrial sector of the Ukrainian economy: problems and prospects in the context of European integration processes». *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky.* no. 4(2), pp. 86-91.
 8. Mazaraki, A. A. and Mel'nyk, T. M. (2010). *Rehuliatorna polityka u sferi zovnishn'oi torhivli.* [Regulatory policy in foreign trade]. KNTEU. Kiev. Ukraine.
 9. Huzhva, I. Yu. (2015). «Mechanisms of activation of participation of domestic exporters in global value chains». *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini.* no. 6 (169), pp. 208-213.
 10. Kovtun, O. A. (2010). «State industrial policy as a component of the process of modernization of the real sector of economy». *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, no. 6, pp. 87-92.
 11. Vorotin, V. Ye. (2013). «Modification of Ukraine's industrial sector as an object of public administration: theoretical issues». *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noyi vlasnosti.* no. 1(2), pp. 43-48.

Стаття надійшла до редакції 12.06.2019 р.